

Export planten en plantaardige producten

Informatie omtrent ziektevrige geografische zones

1. DOEL

Op basis van de internationale standaarden omtrent fytosanitaire maatregelen kunnen drie ziektevrige geografische zones onderscheiden worden, met name een ziektevrig gebied, een ziektevrige productieplaats en een ziektevrige productiesite. Dit document heeft als doel om enerzijds het onderscheid tussen deze drie ziektevrige geografische zones te verduidelijken en anderzijds de parameters die gebruikt worden voor het instellen en het behoud van deze ziektevrige geografische zones toe te lichten.

2. REFERENTIES

Internationale standaarden omtrent fytosanitaire maatregelen:

- ISPM 4: Vereisten voor het instellen van gebieden vrij van schadelijke organismen
- ISMP 5: Verklarende woordenlijst van fytosanitaire termen
- ISPM 10: Vereisten voor het instellen van productieplaatsen en -sites die vrij zijn van schadelijke organismen
- ISPM 29: Erkenning van gebieden die vrij zijn van schadelijke organismen en gebieden met geringe prevalentie

Verordening (EU) 2016/2031 van het Europees Parlement en de Raad van 26 oktober 2016 betreffende beschermende maatregelen tegen plaagorganismen bij planten, tot wijziging van de Verordeningen (EU) nr. 228/2013, (EU) nr. 652/2014 en (EU) nr. 1143/2014 van het Europees Parlement en de Raad en tot intrekking van de Richtlijnen 69/464/EEG, 74/647/EEG, 93/85/EEG, 98/57/EG, 2000/29/EG, 2006/91/EG en 2007/33/EG van de Raad

Uitvoeringsverordening (EU) 2019/2072 van de Commissie van 28 november 2019 tot vaststelling van eenvormige voorwaarden voor de uitvoering van Verordening (EU) 2016/2031 van het Europees Parlement en de Raad, wat betreft beschermende maatregelen tegen plaagorganismen bij planten, en tot intrekking van Verordening (EG) nr. 690/2008 van de Commissie en tot wijziging van Uitvoeringsverordening (EU) 2018/2019 van de Commissie

KB van 22 februari 2021 betreffende beschermende maatregelen tegen quarantaineorganismen bij planten en plantaardige producten en tot wijziging van diverse bepalingen inzake schadelijke organismen

3. DEFINITIES EN AFKORTINGEN

- **NPPO** (*National Plant Protection Organisation*): nationale fytosanitaire dienst
- **PP** (*Place of Production*): productieplaats
- **PS** (*Production Site*): productiesite
- **PZ** (*Protected Zone*): beschermd gebied
- **PRA** (*Pest Risk Assessment*): risicobeoordeling m.b.t. schadelijke organismen
- **Bufferzone**: een gebied dat grenst aan een afgebakende zone met specifieke fytosanitaire eisen en dat onderhevig is aan fytosanitaire of andere controlemaatregelen zodat de kans op

verspreiding van een specifiek schadelijk organisme, naar of uit de afgebakende zone, geminimaliseerd wordt

- **Productieplaats:** een geheel van percelen beheerd als eenzelfde productie- of landbouweenheid
- **Schadelijk organisme (Pest):** elke soort, stam en biotype van een plant, een dier of ziekteverwekker die schadelijk is voor planten of plantaardige producten
- **Quarantaineorganisme (Quarantine pest):** een schadelijk organisme dat van economisch belang is voor een gebied waar het organisme nog niet aanwezig is of nog niet wijd verspreid is en daarom onder officiële controle staat; de invoer is verboden
- **Ziektevrij gebied (PFA - Pest Free Area):** een gebied waarin een bepaald schadelijk organisme afwezig is zoals aangetoond op basis van wetenschappelijke vaststellingen en waarbij, indien nodig, deze toestand behouden blijft door toepassing van officiële maatregelen
- **Ziektevrije productieplaats (PFPP – Pest Free Place of Production):** een productieplaats waarin een bepaald schadelijk organisme afwezig is, zoals aangetoond op basis van wetenschappelijke vaststellingen, en waarbij, indien nodig, deze toestand voor een welbepaalde periode behouden blijft door toepassing van officiële maatregelen
- **Ziektevrije productiesite (PFPS – Pest Free Production Site):** een afgebakend deel van een productieplaats dat beheerd wordt als afzonderlijke eenheid voor wat betreft fytosanitaire eisen en waarvan wetenschappelijk bewezen is dat een bepaald schadelijk organisme afwezig is. Indien nodig zal door toepassing van officiële maatregelen die toestand behouden blijven voor een welbepaalde periode

4. BELANG ZIEKTEVRIJE STATUS

De ziektevrije status van een zone biedt de garantie aan importerende landen dat planten, plantaardige producten en andere gereguleerde producten, afkomstig van de ziektevrije zone, vrij zijn van (een) bepaald(e) schadelijk(e) organisme(n) en voldoen aan de fytosanitaire invoereisen met betrekking tot dat (die) schadelijk(e) organisme(n).

5. KENMERKEN VAN ZIEKTEVRIJE GEOGRAFISCHE ZONES

5.1. Ziektevrij gebied (PFA)

Deze ziektevrije zone wordt afgebakend door duidelijk herkenbare grenzen zoals bestuurlijke grenzen (o.a. land-, provincie- of gemeentegrenzen), natuurlijke grenzen (o.a. rivier, zee, bergketen, weg, bufferzone) of eigendomsgrenzen. **Er worden 3 types PFA gedefinieerd:**

- een volledig land,
- een ziektevrij deel van een land waarin een beperkt besmet gebied aanwezig is,
- een ziektevrij gebied gelegen in een land/gebied dat gekend is als besmet.

PFA

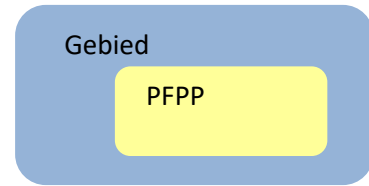
Het ziektevrije gebied kan verschillende productieplaatsen omvatten en ook verschillende landen kunnen geheel of gedeeltelijk tot een ziektevrij gebied behoren. Het ziektevrije karakter blijft er, zonder onderbreking, behouden gedurende verschillende jaren. Indien een schadelijk organisme wordt gedetecteerd **betekent dit niet noodzakelijk dat het gebied zijn ziektevrije status verliest. In voldoende grote ziektevrije zones waar een systeem voorhanden is dat toelaat de besmetting te lokaliseren, een besmet deel af te bakenen en transfer naar het niet-besmette deel te voorkomen, kan de ziektevrije zone behouden blijven maar dan bevat ze een beperkt besmet gebied** (zie ook punt 5.4).

Deze ziektevrije zone wordt in zijn geheel beheerd door de NPPO van het uitvoerend land.

Voorbeeld: het hele land, een deel van een land (gemeente) of delen van meerdere landen.

5.2. Ziektevrige productieplaats (PFPP)

Een ziektevrige productieplaats kan worden toegepast op elk terrein of een geheel van percelen die als één productie- of landbouweenheid worden beheerd. De producent past de vereiste fyto-sanitaire maatregelen toe op de volledige productieplaats en dit onder toezicht en verantwoordelijkheid van de NPPO. De productieplaats kan gelegen zijn in een gebied waar het betreffende schadelijk organisme aanwezig is maar geïsoleerd door middel van een bufferzone.

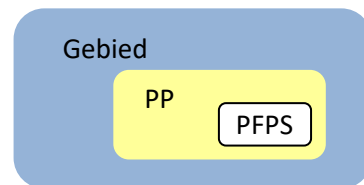

Het ziektevrige karakter blijft behouden voor 1 of enkele groeiseizoenen en indien nodig worden hiervoor systemen toegepast die besmetting van de productieplaats voorkomen (bv. fysieke barrières). Indien het schadelijke organisme wordt vastgesteld in een ziektevrige productieplaats dan verliest deze productieplaats zijn ziektevrig karakter; andere ziektevrige productieplaatsen in de omgeving behouden hun ziektevrig karakter (zie ook punt 5.4).

Voorbeeld: alle productiesites van een producent (bv. alle velden van 1 producent)

5.3. Ziektevrige productiesite (PFPS)

Een ziektevrige productiesite maakt onderdeel uit van een productieplaats. Indien nodig dient een geschikte bufferzone ingesteld en behouden te worden.

Voorbeeld: een perceel, boomgaard, serre, ... van een producent

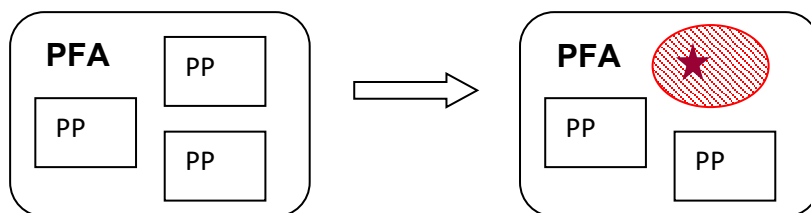
Tabel 1 geeft de belangrijkste verschillen weer tussen PFA, PFPP en PFPS.

Tabel 1: Belangrijkste verschillen tussen PFA, PFPP en PFPS

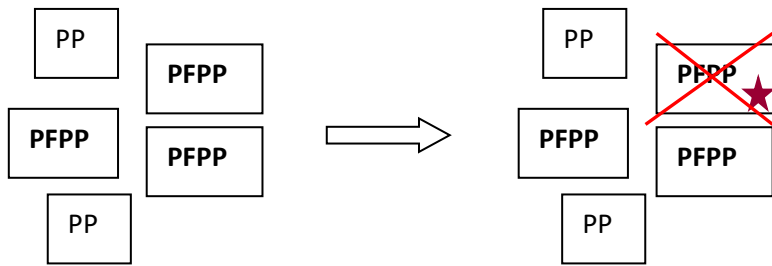
	PFA	PFPP	PFPS
Beheer	NPPO	producent	producent
Behoud ziektevrig karakter	verschillende jaren	1 of enkele groeiseizoenen	1 of enkele groeiseizoenen
Intrekking statuut "ziektevrig"	Behoud van het ziektevrig statuut voor een deel van het gebied is mogelijk	Alle productiesites behorende tot een geïnfekteerde productieplaats	Enkel geïnfekteerde productiesite

5.4. Intrekking van het statuut "ziektevrig"

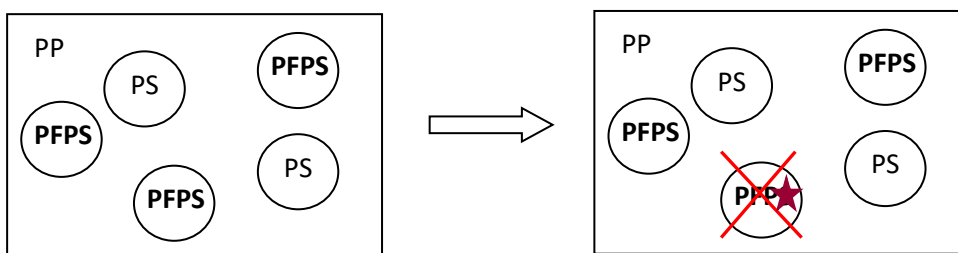
(a) Indien het schadelijk organisme ★ voorkomt in een PFA wordt het ziektevrige statuut van het volledige gebied in vraag gesteld **maar de ziektevrige status van het volledige gebied wordt niet noodzakelijk ingetrokken. Een besmette zone kan afgebakend worden binnen een ziektevrig gebied.**

(b) Indien een schadelijk organisme★ voorkomt in een **ziektevrije productieplaats** (PFPP) wordt enkel het statuut van de betrokken productieplaats in vraag gesteld. Het ziektevrije statuut van de overige productieplaatsen blijft behouden.

(c) Indien een schadelijk organisme★ voorkomt in een **ziektevrije productiesite** (PFPS) wordt enkel het statuut van de betrokken site in vraag gesteld. Het ziektevrije statuut van de overige sites van de productieplaats blijft behouden.

- ⇒ Na overleg met de NPPO worden specifieke maatregelen genomen indien een schadelijk organisme wordt vastgesteld in een ziektevrije geografische zone of in een ziektevrije bufferzone.
- ⇒ Er worden voorzieningen getroffen voor het herstel en de verificatie van het ziektevrije statuut, een oorzaakanalyse wordt uitgevoerd en maatregelen om een toekomstige infectie te voorkomen worden getroffen.

6. BESCHERMDE GEBIEDEN VOLGENS DE EU-REGELGEVING (EU PROTECTED ZONE, PZ)

Wanneer een quarantaineorganisme aanwezig is op het grondgebied van de Europese Unie, maar niet op het grondgebied van een lidstaat of een deel daarvan, en het geen EU-quarantaineorganisme betreft, kan de Commissie, op verzoek van die lidstaat dat grondgebied of deel daarvan erkennen als beschermd gebied wat dat quarantaineorganisme betreft. Men spreekt dan van een „beschermdgebied-quarantaineorganisme”, hierna „ZP-quarantaineorganisme” genoemd (ZP van „Zona Protecta”).

Tabel 2 geeft de belangrijkste verschillen weer tussen PFA en ZP.

In België zijn er geen beschermde gebieden. Er bestaan beschermde gebieden in onder meer Frankrijk (o.a. Corsica), Italië (oa Abruzzo), Portugal (de Azoren)... De lijst van beschermde gebieden en de respectievelijke ZP-quarantaineorganismen is vastgelegd in bijlage III van Uitvoeringsverordening (EU) 2019/2072.

Tabel 2: Belangrijkste verschillen tussen PFA en ZP

	Ziektevrij gebied (PFA)	Beschermd gebied (ZP)
Basis	ISPM-standaard	Verordening (EU) 2016/2031
Implementatie van officiële maatregelen voor behoud van status	Door de NPPO van een individuele lidstaat	Door de NPPO van de betrokken lidstaat. Er gelden EU-maatregelen om het binnenbrengen van het organisme in de ZP te voorkomen (ZP- plantenpaspoort)
Definitie	Gebied waarin de afwezigheid van een schadelijk organisme wetenschappelijk aangetoond wordt en d.m.v. officiële maatregelen wordt gehandhaafd	Een gebied binnen de Europese Unie waar een schadelijk organisme, dat geen EU-quarantaine-organisme is, afwezig is. Dit gebied kan het grondgebied van een volledige lidstaat omvatten of een deel ervan.
Uitbraak	Indien een schadelijk organisme wordt vastgesteld, kan het volledige gebied zijn ziektevrije status verliezen maar er kan ook een besmette zone in het ziektevrij gebied afgebakend worden. In het laatste geval zullen surveys uitgevoerd worden om de aan-/afwezigheid van het schadelijk organisme aan te tonen.	Binnen de 3 maanden na uitbraak moet een afgebakend gebied ingesteld worden. In het afgebakend gebied wordt het schadelijk organisme binnen de 2 jaar uitgeroeid dankzij specifieke maatregelen (uitzonderingen op de termijn van 2 jaar zijn mogelijk).
Nut	Biedt fytosanitaire garanties in het kader van export	Vermijden dat bij invoer en intracommunautair handelsverkeer bepaalde schadelijke organismen binnengebracht worden in een EU-gebied waar bijzondere plantenziekterisico's bestaan

Merk op: een lidstaat is niet verplicht om een PZ in te stellen; de afwezigheid van een PZ betekent echter niet dat de lidstaat moet beschouwd worden als geïnfecteerd of hoog risico.

7. INSTELLEN EN BEHOUD VAN ZIEKTEVRIJE GEOGRAFISCHE ZONES

7.1. Parameters

Bij het instellen en behoud van ziektevrije geografische zones dient rekening gehouden te worden met:

(1) de biologische kenmerken van het schadelijke organisme (o.a. zijn overlevingspotentieel, reproductiesnelheid, verspreidingswijze, ...)

Mogelijke eigenschappen van een schadelijk organisme waardoor een productieplaats/site ziektevrij kan verklaard worden, zijn o.a.:

- een trage natuurlijke verspreiding over korte afstanden,
- een beperkte kunstmatige verspreiding,
- een beperkt aantal waardplanten,
- een kleine overlevingskans (uit een vorig groeiseizoen),
- een lage tot matige reproductiesnelheid,

- gemakkelijk te detecteren (o.a. visueel of via labo- en veldtesten),
- ...

(2) de kenmerken van het geografische gebied (grootte, al dan niet afgelegen bv. eiland, ecologische kenmerken bv. intensieve productie, homogeniteit, aanwezigheid van waardplanten, ...)

Gunstige eigenschappen van een productieplaats/site opdat deze ziektevrij kan verklaard worden, zijn o.a.:

- gelegen op een voldoende afstand van mogelijke infectiebronnen,
- duidelijk afgebakend zijn met officieel erkende grenzen,
- eventueel omgeven zijn door een bufferzone,
- waardplanten voor het schadelijke organisme zijn afwezig,
- waardplanten zijn afwezig in de bufferzone of de waardplanten worden voldoende, gecontroleerd voor de aanwezigheid van het schadelijke organisme,
- ...

(3) het vereiste fyto-sanitair veiligheidsniveau gerelateerd aan het risiconiveau zoals bepaald in de fyto-sanitaire risicoanalyse (bv. de vereisten van derde landen – de VS vraagt de erkenning van de ziektevrije gebieden o.b.v. een goedkeuringsprocedure met openbare overlegperiode).

7.2. Instellen en behoud van ziektevrije geografische zones

Bij het instellen en behoud van ziektevrije geografische zones zijn 3 elementen van belang, met name:

1. systemen om het ziektevrij karakter in te stellen,
2. fyto-sanitaire maatregelen om het ziektevrije karakter te behouden,
3. controles om na te gaan of het ziektevrije karakter behouden blijft.

7.2.1. Hoe een ziektevrij karakter instellen?

- op basis van gegevens bekomen via algemene informatiebronnen (zoals data van de NPPO, data van andere overheidsinstellingen en onderzoeksinstellingen, wetenschappelijke tijdschriften, ...)
- via specifieke inspecties (zoals vastgelegd in een inspectieplan dat goedgekeurd is door de NPPO)

In bepaalde gevallen zal het instellen en behoud van een PFPP en PFPS ook het instellen van een bufferzone vereisen. De omvang van de bufferzone dient bepaald te worden door de NPPO op basis van de afstand waarover het schadelijke organisme zich kan verspreiden gedurende een groeiseizoen. De actie die genomen wordt, indien een schadelijk organisme wordt gedetecteerd in een bufferzone, is afhankelijk van de eisen van de NPPO: de ziektevrije status van de PFPP of PFPS kan worden ingetrokken of specifieke controlemaatregelen zijn vereist in de bufferzone.

7.2.2. Welke fyto-sanitaire maatregelen zijn nodig voor het behoud van het ziektevrije karakter?

Fyto-sanitaire maatregelen kunnen getroffen worden om het binnenbrengen en verspreiden van een schadelijk organisme te voorkomen:

(1) reglementaire maatregelen zoals:

- opname van een schadelijk organisme in de lijst met quarantaineorganismen,
- invoereisen voor een land of een gebied definiëren,
- verplaatsingsbeperkingen van bepaalde goederen in gebieden van een land of meerdere landen (inclusief de bufferzones),
- ...

(2) routinecontroles door de NPPO en/of producenten onder toezicht van de NPPO,
(3) aanbevelingen aan de producenten bv. maatregelen die kunnen getroffen worden voor en tijdens het groeiseizoen om infectie van de zones te voorkomen of niet-gedetecteerde organismen te vernietigen, zoals:

- preventieve maatregelen (bv. vermeerderingsmateriaal vrij van schadelijke organismen, eliminatie van andere waardplanten),
- uitsluiten van het schadelijke organisme (bv. fysieke barrière, controles op uitrusting, machines, planten, aarde en groeimedium),
- beheersmaatregelen (bv. gegevens bijhouden betreffende teeltmethodes en de bestrijdingsmiddelen die gebruikt werden in een bepaalde periode, gebruik van resistente variëteiten),
- ...

Deze fytosanitaire maatregelen zijn enkel nodig in zones waar de ecologische omstandigheden gunstig zijn voor de ontwikkeling van het schadelijk organisme.

De producent is verplicht elke (mogelijke) aanwezigheid van een schadelijk organisme te melden aan de NPPO.

7.2.3. Welke controles kunnen uitgevoerd worden om te verifiëren of het ziektevrrije karakter behouden blijft?

Om te verifiëren of de toegepaste fytosanitaire maatregelen afdoende zijn, worden door het personeel van de NPPO of door hen aangestelde personen controles uitgevoerd zoals:

- ad-hoc inspectie van de producten/zendingen. De etikettering van zendingen moet de traceerbaarheid tot een ziektevrrije productieplaats/site verzekeren,
- inspecties tijdens één of meerdere groeiseizoenen met toepassing van detectiemethoden (bemonstering gevolgd door labotest, bodemtest, vallen),
- inspecties in het kader van monitoring (ook in bufferzones). De frequentie van voorkomen van het schadelijk organisme in het gebied rondom de ziektevrrije productieplaats of –site zal de inspectie-intensiteit beïnvloeden.
- ...

De vereiste van een ziektevrrije productieplaats/-site kan zijn vastgelegd in een bilaterale overeenkomst met het invoerend land. In voorkomend geval, keurt het FAVV een specifieke procedure goed voor het instellen en behoud van het ziektevrrije karakter van de productieplaatsen/-sites en ziet het FAVV erop toe dat deze procedure wordt toegepast (bv. procedure voor de uitvoer van peren naar China).

7.3 Documentatie en herziening

Het instellen en behoud van ziektevrrije geografische zones moet voldoende gedocumenteerd zijn en regelmatig herzien worden.

Ongeacht het type ziektevrrije geografische zone dient bepaalde documentatie beschikbaar te zijn omtrent:

- de gegevens waardoor het ziektevrrije karakter kon worden ingesteld: gegevens beschikbaar bij onder meer de NPPO, andere overheidsinstellingen, onderzoeksinstellingen, ... en/of gegevens afkomstig van specifieke inspecties,
- het afbakenen van de ziektevrrije zone,
- de administratieve maatregelen ter ondersteuning van de ziektevrrije zone,
- de fytosanitaire wetgeving die toegepast wordt,

- de technische details omtrent inspecties en monitoringsystemen die er gebruikt worden,
- procedures die productidentiteit en fytosanitaire veiligheid van een zending garanderen,
- procedures voor het intrekken en opnieuw instellen van een ziektevrrije status.

Op vraag van het invoerende land dient de NPPO van het uitvoerende land de principes voor het instellen en behoud van de ziektevrrije zone te verstrekken evenals informatie omtrent het intrekken (en herstellen) van de ziektevrrije status. Het invoerende land kan bijkomende verklaringen op het fytosanitair certificaat eisen.

8. FYTOSANITAIRE CERTIFICATIE

De garanties betreffende de verschillende ziektevrrije geografische zones dienen vermeld te worden in vak 11 (aanvullende verklaring) van het fytosanitair certificaat. De zone moet gespecificeerd worden en de traceerbaarheid moet mogelijk zijn.

Bv.

- vereisten voor export van waardplanten van *Phytophthora ramorum* naar China:
“The plants in this shipment originate in (name of registered nursery) which is free of *Phytophthora ramorum*, and have been tested and found free of *Phytophthora ramorum* prior to export.”
- vereisten voor export van tomaten naar Canada:
“This consignment originated from a place where *Tuta absoluta* is known not to occur and was inspected and found free of *Tuta absoluta*.”